

347.961.3(497.16)

DISCIPLINSKA ODGOVORNOST NOTARA U REPUBLICI CRNOJ GORI**Dr Damir Juras****Apstrakt:*

Uvodno se definira disciplinska odgovornost i ukazuje na značaj notarske profesije. U središnjem dijelu rada, uz navođenje rješenja u stranom zakonodavstvu, daje se prikaz zakonodavnog uređenja disciplinske odgovornosti notara u Republici Crnoj Gori te stajališta pravne teorije o pojedinim institutima. Zaključak je autora da je zakonodavac jasno propisao pravila pokretanja i vođenja disciplinskog postupka. Posebno je za istaći da postoji dostatan broj povreda službene dužnosti i disciplinskih mjera, a protiv konačnih odluka u disciplinskom postupku osigurana je sudska zaštita.

Gljučne riječi: disciplinska odgovornost, disciplinski postupak, notar, Republika Crna Gora, službena dužnost

UVOD

Notar je osoba koja uživa javno povjerenje i vrši notarsku službu kao javnu službu, profesionalno i kao isključivo zanimanje, u skladu sa Zakonom o notarima¹. Notar je dužan vršiti poslove iz svoje nadležnosti savjesno i pošteno, u skladu sa propisima. Dužnost je notara na jednaki način štiti interes svake stranke (čl. 2.-3. ZN-a, čl. 4. Pravilnika o radu notara²). Nepristranost i savjesnost znače da notar ne smije davati prednost nekoj od stranaka tj. neku stranku protežirati ili dovesti u nepovoljniji položaj odnosno dužan je savjetovati stranke i voditi brigu o tome da se utvrdi njihova prava volja te im objasniti pravne posljedice pravnih poslova koje poduzimaju³.

Notar je ovlašten vršiti sljedeće poslove: 1. sastavljati notarske akte; 2. primati u depozit isprave, novac, vrijednosne papire i druge predmete; 3. po nalogu suda vršiti poslove povjerene ZN-om; 4. vršiti i druge poslove povjerene

*dr Damir Juras, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, voditelj Odjela prvostupanjskog disciplinskog sudovanja, Split, e-mail: djuras@mup.hr

¹ Zakon o notarima Crne Gore (dalje: ZN), Službeni list Crne Gore, br. 68/2005, 49/08.

² Pravilnik o radu notara, Službeni list Crne Gore, br. 36/13.

³ Prančić V., O dužnosti poduzimanja i uskrati službene radnje javnog bilježnika, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 4/08, str. 999.

posebnim zakonom. Za notara može biti imenovana osoba koja ispunjava sljedeće uslove: 1. da je državljanin Crne Gore; 2. da ima opću zdravstvenu i poslovnu sposobnost; 3. da je diplomirani pravnik; 4. da ima položen pravosudni i notarski ispit; 5. da ima najmanje pet godina radnog iskustva u pravnoj struci, od toga najmanje tri godine radnog iskustva nakon položenog pravosudnog ispita; 6. da nije osuđivan za djelo koje ga čini nepodobnim za obavljanje poslova notara (čl. 4. i 12. ZN-a). Notari, s jedne strane, sadržajnom kvalitetom svojih isprava, a s druge strane, svojom ulogom osoba javne vjere, osiguravaju višu razinu pravne sigurnosti, sprečavaju nastajanje sporova, odnosno olakšavaju njihovo rješavanje ako do njih ipak dođe⁴. Značajnu ulogu notari imaju i u rasterećenju sudova.

Ukupnost obveza notara, koje su propisane ZN-om, Statutom Notarske komore Crne Gore⁵, Pravilnikom o radu notara i Kodeksom notarske etike⁶, čine njegovu službenu dužnost. Ukoliko notar krši svoju službenu dužnost podliježe disciplinskoj odgovornosti. Disciplinska odgovornost jeste posebna pravna odgovornost određenog notara za učinjenu povredu službene dužnosti, koja povreda je prethodno određena i za koju je predviđena kazna i odgovarajući postupak u kojem ovlaštena tijela izriču kazne. Notar disciplinski odgovara samo za radnje utvrđene ZN-om i Statutom koje učini svojom krivnjom (čl. 112. ZN-a). Obzirom na stručne kvalifikacije i zanimanje notara odnosno činjenicu da su notari dužni poznavati propise o radu i notarskoj djelatnosti, pravna zabluda bi se kao razlog isključenja protupravnosti mogla pojavljivati samo kod ponašanja izvan službe. Svrha disciplinske odgovornosti je osiguranje urednog i učinkovitog obavljanja dužnosti i time zaštita korisnika usluga notara⁷ te zaštita časti i ugleda pojedinaca i službe koju obavljaju⁸.

Disciplinska odgovornost notara je uređena ZN-om, Statutom Notarske komore Crne Gore i Pravilnikom o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti notara⁹.

POVREDE SLUŽBENE DUŽNOSTI

Notar disciplinski odgovara, ako: 1. vrši poslove izvan službenog područja; 2. potvrdi da se u njegovoj prisutnosti dogodila činjenica koja se nije dogodila; 3.

⁴ Dika M., „Izvanparnična“ i koncilijacijska funkcija javnih bilježnika – de lege lata i de lege ferenda, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 6/2009, str. 1153.

⁵ Statut Notarske komore Crne Gore (dalje: Statut), Službeni list Crne Gore, br. 27/11, 22/12, 41/12

⁶ Kodeks notarske etike, <http://notarskakomora.me/images/docs/kodeks-notarske-etike-nkcg.pdf> (06.03.2015.).

⁷ De Poulpiquet J., Responsabilite des notaries (civile-disciplinaire-penale), Dalloz-Sirey, Paris, 2003., str.154.-155.

⁸ Knežić-Popović D., Disciplinska odgovornost u slobodnim profesijama, Strani pravni život, Institut za uporedno pravo, br. 2/2009, Beograd, str.218.

⁹ Pravilnik o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti notara (dalje: Pravilnik), <http://notarskakomora.me/images/docs/pravilnik-o-postupku-za-utvrđivanje-disciplinske-odgovornosti-notara.pdf> (05.03.2015.).

poduzme radnju u stvari u kojoj je po zakonu izuzet; 4. povrijedi dužnost čuvanja tajne; 5. se nedolično ponaša prema strankama i drugim osobama i organima koji vrše nadzor nad njegovim poslovanjem; 6. obavlja notarske poslove protivno ZN-u; 7. obavlja notarske poslove dok traje mjera zabrane obavljanja poslova notara; 8. traži veću nagradu od one koja je predviđena tarifom; 9. prekorači ovlaštenje utvrđeno ZN-om; 10. obračunava manju nagradu ili naknadu troškova od one koja je predviđena tarifom i svako drugo ugovaranje nagrade ili naknade troškova protivno odredbama tarife; 11. nedostojno se ponaša u javnim aktivnostima i u privatnom životu kada je dostupan uvidu i ocjeni javnosti, čime se nanosi šteta ugledu notarske službe; 12. pribavlja klijente preko posrednika, bavi se posredovanjem ili poslovima koji nisu u skladu sa ugledom, čašću i neovisnošću notara; 13. ne postupi po pravomoćnim odlukama sudova, organa uprave, nadzornih organa i organa Notarske komore; 14. neuredno vodi poslovne knjige; 15. nelojalno pribavlja ili preuzima stranke od drugih notara, naročito pismenim ili usmenim nuđenjem notarskih usluga, reklamiranjem, omalovažavanjem drugih notara, pozivanjem na dobre veze i poznanstva, ponude zastupanja, a sve to sa namjerom pridobivanja stranaka; 16. daje izjave u javnosti i istupa u javnosti sračunato na reklamiranje i isticanje svoje osobe; 17. neovlašteno drži ispostave notarske kancelarije; 18. ne izdaje potvrde odnosno račune o primljenom iznosu nagrade ili naknade; 19. nedolično se ponaša prema drugim notarima, notarskim suradnicima i notarskim pripravnicima te zaposlenim osobama u svojoj notarskoj kancelariji; 20. ne izvršava materijalne obveze prema Notarskoj komori duže od dva mjeseca; 21. uzastopno tri puta, bez opravdanog razloga, izostane sa sjednica organa Notarske komore čiji je član (čl. 112. ZN-a i čl. 33. Statuta).

Notarsko pravo Bosne i Hercegovine (čl.121. Zakona o notarima Federacije BiH¹⁰, čl. 116. Zakona o notarima Republike Srpske¹¹, čl. 94. Zakona o notarima Brčko Distrikta¹²) ne razlikuju podjelu povreda službene dužnosti na lakše i teže. Zakon o javnom bilježništvu Republike Hrvatske¹³ (čl. 145.), Zakon o javnom beležništvu Republike Srbije¹⁴(čl.150.) i Zakon o notariatu Republike Slovenije¹⁵ (čl. 113.a.) povrede službene dužnosti dijele na lakše i teže povrede dužnosti (disciplinske prijestupe).

¹⁰ Zakona o notarima Federacije Bosne i Hercegovine (dalje: ZNFBiH), Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 45/02.

¹¹ Zakon o notarima Republike Srpske (dalje: ZNRS), Službeni glasnik Republike Srpske, br. 86/04, 02/05, 74/05, 76/05, 37/06, 91/06, 50/10, 78/11.

¹² Zakona o notarima Brčko Distrikta (dalje: ZNBD), Službeni glasnik Brčko Distrikta, br. 09/03,17/06

¹³ Zakon o javnom bilježništvu Republike Hrvatske (ZJBH), Narodne novine Republike Hrvatske, br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09. Hrvatski i srbijanski zakonodavac za pojam notara koriste izraz „javni bilježnik“. Anić za pojam „notar“ navodi da je to „bilježnik“, Anić V., Rječnik hrvatskoga jezika, Novi Liber, Zagreb, 1991., str. 387.

¹⁴ Zakon o javnom beležništvu Republike Srbije (ZJBS), Službeni glasnik Republike Srbije 31/11,85/12,19/13, 55/14-dr. zakon, 93/14-dr. zakon, 121/14, 6/15.

¹⁵ Zakon o notariatu Republike Slovenije (dalje: ZNS), Uradni list Republike Slovenije, br. 2/07-proč. tekst.

DISCIPLINSKE MJERE

Disciplinska mjera mogla bi se označiti kao određena sankcija protiv određenog počinitelja povrede službene dužnosti, koja se sastoji u određenom moralnom djelovanju ili ograničavanju ili oduzimanju prava i položaja ili svojstva notara,¹⁶ a mogu se podijeliti i na novčane i nenovčane¹⁷. Disciplinske mjere predstavljaju skalu serioznosti i energičnosti prilikom upozoravanja i kažnjavanja počinitelja povreda službene dužnosti.

U disciplinskom postupku protiv notara mogu biti izrečene sljedeće disciplinske mjere: 1. pisana opomena; 2. novčana kazna u visini od jedne do pet plaća suca osnovnog suda u mjesecu u kojem se mjera izriče; 3. privremeno oduzimanje prava na vršenje poslova notara u trajanju od jednog mjeseca do jedne godine; 4. oduzimanje prava na vršenje poslova notara. Ako je izvršenjem disciplinske povrede notar stekao imovinsku korist, novčana kazna može se izreći u dvostrukom iznosu stečene koristi, neovisno od ograničenja za izricanje novčane kazne (čl. 113. ZN-a). Oduzimanje prava na vršenje poslova notara je najjača reakcija profesije ugrožene ponašanjem nositelja slobodne profesije kojim on uništava povjerenje u profesiju i pogađa njene moralne i materijalne interese¹⁸.

Prilikom određivanja vrste i težine disciplinske mjere Disciplinska komisija je obvezna cijeliti sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, a naročito težinu učinjene povrede, stupanj odgovornosti, okolnosti pod kojima je povreda učinjena, ponašanje počinitelja prije i nakon učinjene povrede, te druge okolnosti karakteristične za učinjenu povredu i njezinog počinitelja¹⁹ (čl. 31. Pravilnika).

Pravomoćna disciplinska mjera upisuje se u imenik Notarske komore. Notar kome je izrečena disciplinska mjera oduzimanja prava na obavljanje poslova notara briše se iz imenika Notarske komore, a pravomoćna odluka se dostavlja ministru pravde radi donošenja rješenja o prestanku službe notara. Ako je konačnom pravomoćnom disciplinskom odlukom izrečena mjera privremenog oduzimanja prava za obavljanje notarskih poslova ili oduzimanja prava obavljanja notarskih poslova, Notarska komora izrečene mjere objavljuje u "Službenom listu Crne Gore". Disciplinska mjera pisane opomene će se brisati iz imenika po isteku jedne godine od dana konačnosti odluke kojom je izrečena disciplinska mjera, novčana kazna po isteku tri godine, a druge disciplinske mjere po isteku pet godina (čl. 121. ZN-a i čl. 42. Pravilnika). Brisanjem disciplinske mjere, kao svojevrsnim ostvarenjem fikcije nekažnjavanosti, postiže se konačna rehabilitacija kažnjenog notara.

Zakonodavac nije odredio za koju namjenu se koriste naplaćene novčane kazne. U Italiji, primjerice, veći dio sredstava, naplaćenih novčanim kaznama u

¹⁶ Dedić S. i dr., Radno pravo, Pravni fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 2005., str. 326.

¹⁷ Tomić Z., Opšta javnopravna obeležja notarijata, Javnobeležničko pravo (ur. D. Hiber), Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2006., str. 216.

¹⁸ Knežić-Popović, op.cit., str. 229.

¹⁹ Simonović, D., Individualizacija disciplinske mjere, Pravo i privreda, br. 5-8/2001, Beograd, str. 282.

disciplinskom postupku protiv notara, koristi se za potrebe Notarskog savjeta okruga,²⁰ dok se u Sloveniji sredstva od naplaćenih novčanih kazni upotrebljavaju za namjene određene statutom Notarske komore (čl. 113. d. ZNS-a).

Zastarjelost izvršenja disciplinskih mjera nastupa kada protekne šest mjeseci od dana pravomoćnosti odluke kojom je disciplinska mjera izrečena. Zastarjelost izvršenja disciplinskih mjera prekida se svakom radnjom nadležnog organa usmjerenom na izvršenje disciplinske mjere, a svakim prekidom zastarjelost počinje ponovno teći. Zastarjelost izvršenja disciplinske mjere u svakom slučaju nastupa kada protekne jedna godina od pravomoćnosti odluke kojom je disciplinska mjera izrečena (čl. 38. Pravilnika).

U pravu Hrvatske (čl. 146.-147. ZJBH), Srbije (čl.151.-152. ZJBS) i Slovenije (čl.113. ZNS) propisane su kazne iste kao u ZN-u, dok notarsko pravo Bosne i Hercegovine (čl.121. ZNFBiH, čl. 117. ZNRS, čl.95. ZNBD) ne propisuje, izrijekom kao ZN, i kaznu (trajnog) oduzimanja prava na obavljanje notarske službe, ali propisuje (čl.31. ZNFBiH-a, čl. 25. ZNRS-a, čl.10. ZNBD-a) da notar u službi prestaje i kada na temelju odluke disciplinskog tijela izgubi pravo na obavljanje službe notara, pa Oruč s pravom ukazuje da kazna trajnog gubitka prava na obavljanje službe notara nije propisana kao kazna i ne može biti osnova za stalni već za privremeni prestanak službe notara u Bosni i Hercegovini²¹.

DISCIPLINSKI POSTUPAK

Disciplinski postupak je ukupnost pravila kojima se uređuje pokretanje i vođenje postupka utvrđivanja odgovornosti i izricanja disciplinske mjere notar u radi povrede službene dužnosti. Disciplinski postupak je nužna karika između učinjene povrede i sankcije. Bez postupka nijedna kazna ne može biti izrečena²². Precizna regulacija disciplinskog postupka osigurava strankama jasnu poziciju u postupku odnosno stranke tada znaju koje se točno odredbe i na koji način primjenjuju u postupku što onemogućava bilo kakvu arbitrarnost.

Postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti notara pokreće disciplinski tužitelj Notarske komore putem podnošenja zahtjeva za pokretanje disciplinskog postupka. Disciplinski tužitelj može podnijeti zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka ukoliko sazna neposredno ili je obaviješten o činjenicama i okolnostima na osnovu kojih je moguće osnovano sumnjati da je notar počinio povredu službene dužnosti. Disciplinski tužitelj mora podnijeti zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka na prijedlog ministra i nadležnog suda²³.

²⁰ Di Fabio M., Manuale di notariato, Giuffrè, Milano, 2007., str. 383.

²¹ Oruč E., Odgovornost notara u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine – de lege lata i de lege ferenda, Revija za pravo i ekonomiju, Pravni fakultet u Mostaru, Univerzitet u Mostaru, br. 1/2012, Mostar, str. 42.

²² Knežić-Popović, op.cit., str. 230.

²³ Pravo ministra i predsjednika suda da podnesu prijedlog za vođenje disciplinskog postupka protiv notara proizlazi iz ovlaštenja ministarstva i predsjednika suda da obavljaju nadzor nad zakonitošću

Disciplinski tužitelj mora u zahtjevu za pokretanje disciplinskog postupka opisati disciplinske povrede i predložiti dokaze koje je potrebno provesti radi utvrđivanja činjeničnog stanja. Predsjednik Disciplinske komisije je, po prijemu zahtjeva, dužan u roku od tri radna zatražiti pisano izjašnjenje notara protiv kojeg je zahtjev podnesen. Notar protiv kojeg se pokreće postupak (dalje: disciplinski optuženi) može, u roku od osam dana od dana prijema zahtjeva za pokretanje disciplinskog postupka, pisano se izjasniti na navode iz zahtjeva (čl. 115. i 119. ZN-a, čl. 36. Statuta i čl. 8. Pravilnika). Nezadovoljna stranka ne može imati direktno pravo na pokretanje disciplinskog postupka jer bi bilo moguće na takav način, zbog određenih subjektivizama, bez određenih filtera šikanirati jednu javnu službu.²⁴

Zastara je pravna nemogućnost pokretanja ili vođenja disciplinskog postupka protiv osnovano sumnjivog počinitelja povrede službene dužnosti. Institut zastare opravdava se činjenicom da nakon proteka određenog vremena slabi interes društva za kažnjavanje određenog ponašanja, kao i činjenicom da nakon proteka određenog vremena kazna gubi svrhu.²⁵ Dodatni argument za postojanje ovog instituta nalazi se i u činjenici da je počinitelju dužno pružiti se pravnu sigurnost da nakon određenog razdoblja neće biti gonjen za počinjeno djelo. Zastarjelost upozorava nadležna tijela na potrebu odgovornijeg i savjesnijeg obavljanja dužnosti u otkrivanju i kažnjavanju počinitelja povreda službene dužnosti²⁶, kako ne bi protekao zakonski rok u kojem se postupak može pokrenuti i voditi. Disciplinski tužitelj mora podnijeti zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka najkasnije u roku od 30 dana od dana saznanja, odnosno u roku od tri mjeseca od dana kada je povreda učinjena. Nepravovremeni zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka Disciplinska komisija će odbaciti. Postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti notara mora se okončati u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva (čl. 120. ZN-a).

Disciplinsko tijelo ima ovlasti za vođenje disciplinskog postupka i donošenje odluke o odgovornosti osobe protiv koje se taj postupak vodi.²⁷ U disciplinskom postupku protiv notara te ovlasti ima Disciplinska komisija, koja ima predsjednika i dva člana, koje bira Skupština Komore iz reda svojih članova. Po prijemu pisanog odgovora disciplinski optuženog ili nakon proteka roka za

obavljanja poslova notara odnosno nadzor nad zakonitošću obavljanja poslova notara u vezi sa predmetima koje notaru povjeri sud (čl. 124. i 125. ZN-a).

²⁴ Palić, N., Haralampieva, E., Disciplinski postupak i disciplinske mere za nastali prestup/prekršaj, u: Zbornik radova sa regionalne konferencije o notarijatu, Skopje, 2009., str. 91.

²⁵ Petranović M., Zastara kaznenog i prekršajnog progona, te izvršenja kaznenih i prekršajnih sankcija – I. dio, Hrvatska pravna revija, Inženjerski biro, br. 5/2004, Zagreb, str. 54.

²⁶ Upozoravajući na loše strane dugotrajnosti disciplinskog postupka protiv sudaca, Ugrić je davno istaknuo: „Ako je sudac kriv, treba ga odmah kazniti, ne ostavljajući mu mogućnost i nade da može tražiti utjehe i dug postupak, koji omogućava odugovlačenje. Ako pak sudac nije kriv, ne treba ga dugo držati u neizvjesnosti i pod sumnjom, ili kako se to sad kaže pod disciplinskim sudom, jer i samo stanje pod disciplinskim sudom utječe ubitačno na službeni položaj suca.“-Ugrić J., Sudijska vlast i odgovornost sudija, Beograd, tiskara Sv. Sava, 1930., str. 91.

²⁷ Ivošević Z., Disciplinska i materijalna odgovornost, Pravno ekonomski centar, Beograd, 1991., str. 42.

odgovor na zahtjev, ukoliko odgovor nije dostavljen, Disciplinska komisija je dužna u narednih 30 dana zakazati disciplinsku javnu raspravu (dalje: rasprava) i odrediti vrijeme i mjesto njezinog održavanja. Disciplinski optuženi ima pravo u toku čitavog disciplinskog postupka angažirati branitelja po svom izboru, koji ima ista prava kao i branitelj u krivičnom postupku. U slučaju izostanka uredno pozvanog disciplinski optuženog ili njegovog branitelja rasprava će se održati ako svoj izostanak nisu opravdali, ili ukoliko razlozi koji su navedeni za izostanak nisu potkrijepljeni dokazima kojima se utvrđuje opravdanost izostanka. Izjave svjedoka koji ne prisustvuju raspravi mogu se čitati samo uz prethodnu suglasnost disciplinski optuženog ili njegovog branitelja i disciplinskog tužitelja. Disciplinski tužitelj, disciplinski optuženi i njegov branitelj imaju pravo sudjelovati u toku cijelog postupka, po odobrenju predsjednika Disciplinske komisije postavljati pitanja disciplinski optuženom, svjedocima i drugim pozvanim osobama, predlagati nove dokaze i iznijeti završnu riječ (čl. 116. ZN-a i čl. 9.-10., 13.-14. i 17. Pravilnika).

Disciplinska komisija, odlučujući o utvrđivanju disciplinske odgovornosti može donijeti odluku o utvrđivanju povrede službene dužnosti i izreći odgovarajuću disciplinsku mjeru, ako na temelju rezultata postupka utvrdi da je disciplinski optuženi kriv za povredu službene dužnosti ili donijeti odluku o obustavljanju disciplinskog postupka ako utvrdi da disciplinski optuženi nije počinio povredu službene dužnosti koja mu se stavlja na teret ili ako postoje neki drugi propisani razlozi zbog kojih se ne može voditi disciplinski postupak ili ga treba obustaviti. Odluke Disciplinske komisije se donose u formi rješenja (čl. 19. Pravilnika).

Pisani otpisak odluke sadrži: uvod, izreku, obrazloženje i pouku o pravnom lijeku. Izreka, uz podatke disciplinski optuženog i odluku o odgovornosti, sadrži činjenični opis povrede za koju je disciplinski optuženi oglašen krivim sa pravnom kvalifikacijom učinjene povrede i izrečenom disciplinskom mjerom, odnosno, ako je postupak obustavljen, podatke o tome. Obrazloženje sadrži sve bitne činjenice na kojima je odluka utemeljena, a posebno kratki sadržaj zahtjeva za pokretanje disciplinskog postupka, kratki sadržaj obrane disciplinski optuženog, utvrđeno činjenično stanje, ocjenu izvedenih dokaza, te obrazloženje o izrečenoj disciplinskoj mjeri uz olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, uz navođenje propisa koji su primijenjeni (čl. 21. Pravilnika). Ovo je naročito važno jer se time notaru omogućava da sazna zašto je kažnjen, a razlozi izloženi u obrazloženju odluke mogu biti i različiti od onih sa kojima započeo postupak.

Protiv odluke Disciplinske komisije može se, u roku od osam dana od dana prijema odluke, Upravnom odboru Komore izjaviti prigovor. Prigovor mogu podnijeti disciplinski optuženi i disciplinski tužitelj. Upravni odbor prigovor razmatra na zatvorenoj sjednici, a ukoliko ocijeni potrebnim ponovno saslušati disciplinski optuženog ili disciplinskog tužitelja ili nekog od svjedoka i drugih osoba koje su dale iskaz u prvostupanjskom postupku ili pozvati nove svjedoke ili vještace ili neposredno izvesti neki drugi dokaz, Upravni odbor zakazuje javnu raspravu. Upravni odbor može donijeti odluku kojom: 1. prigovor odbacuje kao

nepravovremen ili podnesen od neovlaštene osobe; 2. prigovor odbija kao neosnovan i potvrđuje odluku Disciplinske komisije, ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se prvostupanjska odluka pobija prigovorom; 3. prigovor usvaja i preinačava prvostupanjsku odluku, ako utvrdi da u prvostupanjskom postupku nije potpuno ili pravilno utvrđeno činjenično stanje ili nije izrečena odgovarajuća disciplinska mjera ili nisu pravilno primijenjeni odgovarajući pravni propisi; 4. prigovor usvaja, poništava prvostupanjsku odluku Disciplinske komisije i predmet vraća Disciplinskoj komisiji na ponovno odlučivanje i to samo: a. ako je u Disciplinskoj komisiji odlučivao član koji je morao biti izuzet; b. ako se postupak vodio u odsutnosti disciplinskog tužitelja ili disciplinski optuženog ili njegovog branitelja, a nije postojao pravni temelj za vođenje postupka u odsutnosti. Odluka Upravnog odbora je konačna i protiv nje disciplinski tužitelj i disciplinski optuženi imaju pravo pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom (čl. 117. ZN-a, čl. 38. Statuta i čl. 24.-27. Pravilnika).

U organima koji provode disciplinski postupak ne mogu sudjelovati podnositelj prijedloga i članovi organa Notarske komore za koje postoje okolnosti koje izazivaju sumnju u njihovu nepristranost. Za odlučivanje o izuzeću članova koji provode disciplinski postupak nadležan je Upravni odbor (čl. 118. ZN-a).

Na pitanja disciplinskog postupka koja nisu izričito uređena Pravilnikom, shodno se primjenjuju odredbe ZN-a, Zakonika o krivičnom postupku²⁸ i Kodeksa notarske etike (čl. 2. Pravilnika). Shodna primjena Zakonika o krivičnom postupku znači da se njegove odredbe primjenjuju sukladno prirodi disciplinskog postupka odnosno ne primjenjuju se doslovno već u onoj mjeri koja je potrebna da se pravilno i potpuno utvrdi činjenično stanje i da se zaštite prava disciplinski optuženog. Pravilno se zakonodavac odlučio za supsidijarnu primjenu odredbi krivičnog postupka budući da je disciplinski postupak, u kojem se odlučuje o krivnji i kažnjavanju disciplinski optuženog, po svojoj prirodi najbliži krivičnom postupku²⁹.

U Federaciji Bosne i Hercegovine disciplinski postupak pokreće kantonalni organ za upravu, a prema pravilima koja utvrđuje Notarska komora vode ga prvostupanjsko i drugostupanjsko vijeće Notarske komore. Protiv konačne odluke u disciplinskom postupku može se pokrenuti postupak pred nadležnim sudom (čl. 112. i 126. ZNFBiH). U Republici Srpskoj disciplinski postupak pokreće ministar, dok je u Brčko Distriktu to u nadležnosti Pravosudne akademije. Disciplinska tijela, pravila postupka i sudska zaštita su uređeni na isti način kao u Federaciji Bosne i Hercegovine (čl. 118. i 122. ZNRS-a; čl. 96. i 100. ZNBD-a). U Sloveniji disciplinski postupak pokreće predsjednik Notarske komore, a protiv predsjednika Notarske komore pokreća ga nadležni ministar. Postupak vode prvostupanjska disciplinska komisija sastavljena od članova Notarske komore i drugostupanjska disciplinska komisija čijeg predsjednika i jednog člana imenuje ministar pravosuđa, a jedan član

²⁸ Zakonik o krivičnom postupku, Službeni list Crne Gore, br. 57/09, 49/10.

²⁹ M. Mandić, Disciplinska odgovornost i disciplinski postupak, Godišnjak Fakulteta pravnih nauka, br. 1/2011, Banja Luka, str. 228.

je iz Notarske komore. Relativni rok disciplinskog progona je pet godina, a ako povreda službene dužnosti ima obilježja krivičnog djela tada se rok zastarjelosti računa prema zastari krivičnog progona. U postupku se odgovarajuće primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, a protiv konačne disciplinske odluke može se pokrenuti sudski spor pred Vrhovnim sudom Republike Slovenije (čl. 113. e., čl. 119., 120. i 123. d i e. ZNS-a). U Hrvatskoj o stegovnom prijestupu (težoj povredi službene dužnosti) u prvom stupnju odlučuje javnobilježničko stegovno vijeće nadležnog suda, kojeg čine dva suca i jedan javni bilježnik, a u drugom stupnju rješava javnobilježničko vijeće Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kojeg čine dva suca Vrhovnog suda i jedan javni bilježnik. Prijedlog za pokretanje postupka zbog stegovne neurednosti mogu podnijeti ministar pravosuđa, Javnobilježnička komora, državni odvjetnik i oštećenik, a postupak se provodi uz odgovarajuću primjenu odredbi kaznenog postupka. Relativni rok disciplinskog progona za stegovni prijestup je pet godina, a ako povreda službene dužnosti ima obilježja kaznenog djela tada se rok zastarjelosti računa prema zastari u kaznenom postupku (čl. 149.-150. i 153. ZJBH-a). U Srbiji disciplinski postupak se pokreće na prijedlog disciplinskog tužitelja, a za teže povrede službene dužnosti vode ga disciplinska komisija Javnobilježničke komore u prvom te disciplinska komisija nadležnog Ministarstva u drugom stupnju. Relativni rok disciplinskog progona za težu povredu službene dužnosti je tri godine, a ako povreda službene dužnosti ima obilježja krivičnog djela tada se rok zastarjelosti računa prema zastari u krivičnom postupku. Pravila postupka aktom utvrđuje Javnobilježnička komora, a protiv odluke disciplinske komisije Ministarstva može se voditi upravni spor (čl. 154., 157.-159. i 164. ZJBS-a).

PRIVREMENO UDALJENJE NOTARA IZ SLUŽBE U DISCIPLINSKOM POSTUPKU

Privremeno udaljenje iz službe je institut kojim se notar, u zakonom propisanim slučajevima, može udaljiti iz službe do okončanja postupka zbog povrede službene dužnosti. Po svojoj prirodi privremeno udaljenje iz službe nema karakter kazne već je samo provizorno i zaštitno sredstvo u interesu službe³⁰, kojim se ne prejudicira ishod disciplinskog postupka³¹. Udaljenjem iz službe notar ne gubi svoje svojstvo – on i dalje ostaje notar, jedino ne obavlja svoje službene zadatke.

Kada je protiv notara pokrenut disciplinski postupak Disciplinska komisija može donijeti rješenje o njegovom privremenom udaljenju sa poslova notara, ako je to nužno radi zaštite časti i ugleda službe ili radi zaštite interesa stranaka. Notar

³⁰ Ivošević Z., Radno pravo, Službeni glasnik, Beograd, 2005., str. 254.

³¹ Hadži-Tančić D., Režimi udaljenja zaposlenog sa rada u srpskom zakonodavstvu, Pravni život, br. 10/2003, Udruženje pravnika Srbije, Beograd, str. 915.

može biti privremeno udaljen sa poslova notara najduže šest mjeseci (čl. 114. ZN-a)³².

Protiv rješenja Disciplinske komisije o udaljenju iz službe, notar može izjaviti prigovor Upravnom odboru Notarske komore u roku od 15 dana od dana prijema rješenja o udaljenju s poslova notara. Izjavljeni prigovor ne odlaže izvršenje rješenja. Upravni odbor je dužan o prigovoru odlučiti najkasnije u roku od 15 dana od dana njegovog prijema. Rješenje Upravnog odbora po prigovoru je konačno, a notar protiv njega može pokrenuti upravni spor u roku od 30 dana od dana prijema konačne odluke (čl. 33. Pravilnika).

Ako se od trenutka donošenja odluke o privremenom udaljenju notara iz službe bitno promijene okolnosti koje su uvjetovale donošenje takve odluke, na prijedlog disciplinskog tužitelja ili disciplinski optuženog, Disciplinska komisija može ukinuti odluku o privremenom udaljenju sa poslova notara i prije isteka roka na koji je udaljenje određeno. Protiv odluke Disciplinske komisije o prijevremenom ukidanju odluke o udaljenju notara sa poslova notara, disciplinski tužitelj i disciplinski optuženi mogu izjaviti prigovor Upravnom odboru Notarske komore u roku od osam dana od dana prijema odluke (čl. 36. Pravilnika).

U notarskom pravu Bosne i Hercegovine notar se može udaljiti iz službe ako je to nužno radi zaštite časti i ugleda službe ili radi osiguranja interesa stranaka, dok će notar biti udaljen iz službe ako je protiv njega podignuta optužnica ili određen pritvor zbog krivičnog djela počinjenog s umišljajem ili ako notar izdržava kaznu zatvora do 6 mjeseci. Rješenje o udaljenju iz službe donosi prvostupanjsko disciplinsko vijeće, a žalba ne odlaže njegovo izvršenje (čl. 124. ZNFBiH-a, čl. 120. ZNRS-a, čl. 98. ZNBD-a). U Sloveniji disciplinska komisija i nadležni ministar mogu udaljiti iz službe notara do kraja disciplinskog postupka, ali najduže jednu godinu, ako je protiv njega pokrenut disciplinski postupak za djelo za koje se mora izreći kazna oduzimanja prava na obavljanje notarske djelatnosti (čl. 113. a. t. 2. al. 1. i 2. i čl. 121. ZNS-a). U Hrvatskoj prvostupanjsko disciplinsko vijeće može donijeti odluku o privremenom udaljenju iz službe javnog bilježnika ako je to nužno radi zaštite časti i ugleda službe ili radi osiguranja interesa stranaka, dok takvu odluku mora donijeti ako je protiv javnog bilježnika pokrenuta istraga radi kaznenog djela počinjenog iz koristoljublja ili drugog nečasnog kaznenog djela te ako je donesena nepravomoćna odluka o oduzimanju prava na obavljanje službe (čl. 154. ZJBH-a). U Srbiji disciplinska komisija, nakon pokretanja disciplinskog postupka, može donijeti rješenje o udaljenju iz službe ako je to neophodno radi

³² Izvan slučajeva pokretanja disciplinskog postupka, notar će biti privremeno udaljen sa poslova: 1. ako se protiv njega odredi pritvor, dok pritvor traje; 2. ako se protiv njega vodi istraga za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje poslova notara; 3. ako je pokrenut postupak za oduzimanje ili ograničavanje njegove poslovne sposobnosti. Rješenje o privremenom udaljenju notara donosi ministar, na obrazložen prijedlog Komore (čl. 25. ZN-a i čl. 34. Pravilnika). Dok se nalazi u pritvoru notar nije u objektivnoj mogućnosti obavljati svoje poslove, pa zbog toga sama činjenica određivanja pritvora automatski dovodi do njegovog udaljenja iz službe.

zaštite interesa stranaka i javnog povjerenja u javno bilježništvo, dok se takva odluka mora donijeti ako je otvorena istraga za krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti i čini ga nedostojnim obavljati javnobilježničku djelatnost te ako je u krivičnom postupku izrečena sigurnosna mjera zabrane obavljanja određenog posla ili zanimanja, a ta odluka još nije pravomoćna. Žalba protiv rješenja ne odlaže njegovo izvršenje (čl. 155. ZJBS-a).

ODVOJENOST DISCIPLINSKE I KRIVIČNE ILI PREKRŠAJNE ODGOVORNOSTI

Odgovornost za krivično djelo ili prekršaj ne isključuje disciplinsku odgovornost notara, ako vrsta povrede predstavlja i povredu službene dužnosti notara (čl. 112. ZN-a i čl. 29. Pravilnika). Jednom ili više radnji, kojima ostvari obilježja povrede službene dužnosti, notar može istovremeno povrijediti druga zaštićena dobra, odnosno počiniti krivično djelo ili prekršaj. Dakle, jedna te ista radnja može dovesti do potrebe utvrđivanja i disciplinske i krivične ili prekršajne odgovornosti. Obzirom na svrhu koja se želi postići, vrstu sankcija, dobra koja se žele zaštititi, ovlaštenike disciplinskog i krivičnog ili prekršajnog progona, tijela koja provode postupak te postupovna pravila i pravnu zaštitu, radi se o samostalnim i odvojenim odgovornostima koje se međusobno ne isključuju, pa se notar može za isto činjenično djelo istovremeno progoniti i disciplinski i krivično ili prekršajno. Disciplinska odgovornost je šira od krivične ili prekršajne odgovornosti, a odluka u disciplinskom postupku ne ovisi o odluci u krivičnom ili prekršajnom predmetu povodom istog životnog događaja³³.

Ako notar u krivičnom postupku bude osuđen pravomoćnom presudom na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju duljem od šest mjeseci to će dovesti do donošenja rješenja o prestanku vršenja poslova notara (čl. 21. ZN-a).

Odredbe o odvojenosti disciplinske i krivične ili prekršajne odgovornosti notara sadržane su i u ZNFBiH-a (čl. 119.), ZNRS-u (čl. 115.), ZNBD-u (čl. 93.) i ZNS-u (čl. 149.).

ZAKLJUČAK

Normotvorci u Crnoj Gori su propisali dostatan broj povreda službene dužnosti kojima se mogu okvalificirati svi oblici kršenja službene dužnosti notara, a koliki značaj se pridaje očuvanju ugleda notarske službe najbolje se vidi iz činjenice da se kažnjava i nedolično ponašanje notara kada nisu u službi odnosno ne poduzimaju službene radnje. Postojećim katalogom disciplinskih mjera sankcija se može individualizirati prema pojedinoj povredi službene dužnosti odnosno prema pojedinom počinitelju.

Pravila disciplinskog postupka su detaljna i jasna, te nalažu i omogućavaju brzu provedbu disciplinskog postupka i zaštitu prava disciplinski optuženog u tom

³³ Oruč, E., op.cit., str.37.-38.

postupku, a strankama u postupku je osigurana i odgovarajuća sudska zaštita protiv konačnih disciplinskih odluka.

LITERATURA

1. Anić V., Rječnik hrvatskoga jezika, Novi Liber, Zagreb, 1991.
2. De Poulpiquet J., Responsabilite des notaries (civile-disciplinaire-penale), Dalloz-Sirey, Paris, 2003.
3. Dedić S.; Gradašćević-Sijerčić J., Radno pravo, Pravni fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 2005.
4. Di Fabio M., Manuale di notariato, Giuffre, Milano, 2007.
5. Dika M., „Izvanparnična“ i koncilijacijska funkcija javnih bilježnika – de lege lata i de lege ferenda, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 6/2009
6. Hadži-Tančić D., Režimi udaljenja zaposlenog sa rada u srpskom zakonodavstvu, Pravni život, Beograd, br.10/2003
7. Ivošević Z., Disciplinska i materijalna odgovornost, Pravno ekonomski centar, Beograd, 1991.
8. Ivošević Z., Radno pravo, Službeni glasnik, Beograd, 2005.
9. Knežić-Popović D., Disciplinska odgovornost u slobodnim profesijama, Strani pravni život, Beograd, br. 2/2009
10. Mandić M., Disciplinska odgovornost i disciplinski postupak, Godišnjak Fakulteta pravnih nauka, Banja Luka, br. 1/2011
11. Oruč E., Odgovornost notara u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine – de lege lata i de lege ferenda, Revija za pravo i ekonomiju, Pravni fakultet u Mostaru, Univerzitet u Mostaru, br. 1/2012
12. Palič N., Haralampieva, E., Disciplinski postupak i disciplinske mere za nastali prestup/prekršaj, u : Zbornik radova sa regionalne konferencije o notarijatu, Skopje, 2009.
13. Petranović M., Zastara kaznenog i prekršajnog progona, te izvršenja kaznenih i prekršajnih sankcija – I. dio, Hrvatska pravna revija, Zagreb, br. 5/2004
14. Prančić V., O dužnosti poduzimanja i uskrati službene radnje javnog bilježnika, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 4/08
15. Simonović D., Individualizacija disciplinske mjere, Pravo i privreda, Beograd, br. 5-8/2001
16. Tomić Z., Opšta javnopravna obeležja notarijata, Javnobeležničko pravo (ur. D. Hiber), Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2006.
17. Ugrić J., Sudijska vlast i odgovornost sudija, Beograd, tiskara Sv. Sava, 1930.

PRAVNI PROPISI

1. Kodeks notarske etike, <http://notarskakomora.me/images/docs/kodeks-notarske-etike-nkcg.pdf> (06.03.2015.)

2. Pravilnik o postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti notara, <http://notarskakomora.me/images/docs/pravilnik-o-postupku-za-utvrđivanje-disciplinske-odgovornosti-notara.pdf> (05.03.2015.)
3. Pravilnik o radu notara, Službeni list Crne Gore, br. 36/13
4. Statut Notarske komore Crne Gore, Službeni list Crne Gore, br. 27/11, 22/12, 41/12
5. Zakon o javnom beležništvu Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije 31/11,85/12,19/13, 55/14-dr. zakon, 93/14-dr. zakon, 121/14, 6/15
6. Zakon o javnom bilježništvu Republike Hrvatske, Narodne novine Republike Hrvatske, br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09
7. Zakon o notariatu Republike Slovenije, Uradni list Republike Slovenije, br. 2/07-proč. tekst
8. Zakon o notarima Republike Crne Gore, Službeni list Crne Gore, br. 68/2005, 49/08
9. Zakona o notarima Brčko Distrikta, Službeni glasnik Brčko Distrikta, br. 09/03,17/06
10. Zakona o notarima Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 45/02
11. Zakon o notarima Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 86/04, 02/05, 74/05, 76/05, 37/06, 91/06, 50/10, 78/11
12. Zakonik o krivičnom postupku, Službeni list Crne Gore, br. 57/09, 49/10

DISCIPLINARY RESPONSIBILITY OF NOTARIES PUBLIC IN THE REPUBLIC OF MONTENEGRO

PhD Damir Juras

Abstract:

The paper preliminary defines disciplinary responsibility and points out to the importance of notary public profession. It offers a review of legal regulation of disciplinary responsibility of notaries public in the Republic of Montenegro and standpoints of the legal theory on certain institutes. Also, the paper states solutions in foreign legislations. The author concludes that the legislator has regulated very clearly the rules of disciplinary proceedings. The author particularly points out that there are a sufficient number of disciplinary offenses and punishments. The appropriate judicial protection against final decisions in disciplinary proceedings is also ensured.

Key words: disciplinary proceedings, disciplinary responsibility, notary public, official duty, the Republic of Montenegro